

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 402/2022-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených JUDr. Romanom Frnčom, advokátom, Uralská 1, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 99/1997 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 12. mája 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 99/1997 (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal im primerané finančné zadostučinenie každému po 20 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a vyžiadaného spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovatelia sú v procesnom postavení žalovaných stranou v napadnutom konaní o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy. Konanie bolo začaté žalobou [REDAKOVANÉ] 4. februára 1997. Uznesením z 10. februára 1997 okresný súd nepriznal žalobkyni oslobodenie od súdneho poplatku. Podaním z 25. marca 1997 navrhla žalobkyňa rozšírenie petitu žaloby. Dňa 23. júna 1997 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 15. september 1997 a následne bolo odročené na 18. september 1997. Okresný súd 17. septembra 1997 uskutočnil výsluch svedkyne [REDAKOVANÉ] a 18. septembra 1997 vec prerokoval na pojednávaní, v priebehu ktorého sa uskutočnili výsluchy ďalších svedkov.

Pojednávanie bolo následne odročené na neurčito na účel ďalšieho dokazovania. Okresný súd v priebehu pojednávania oznámil, že vykoná výsluch svedkyne [REDAKOVANÉ] prostredníctvom dožiadania Okresného súdu Stará Ľubovňa, že bude požadovať od [REDAKOVANÉ], mestskej pobočky Humenné, informácie o vkladnej knižke v súvislosti so zaplatením kúpnej ceny a od Fakultnej nemocnice s poliklinikou bude požadovať zdravotnú dokumentáciu a informácie o ošetroujúcich lekároch a zdravotníckom personáli žalobkyne.

3. Dňa 22. októbra 1997 uložil okresný súd sťažovateľovi poskytnúť súdu informácie o vklade v súvislosti so zaplatením kúpnej ceny a 9. decembra 1997 vyzval žalobkyňu a sťažovateľku na oznámenie ich rodných čísel. Sťažovatelia sa 28. októbra 1998 vyjadrili k doterajšiemu dokazovaniu a zároveň podali protinávrh. Dňa 2. novembra 1998 a 14. januára 1999 sa uskutočnili pojednávania, ktoré boli odročené na účel dokazovania. Na pojednávaní 4. novembra 1999 okresný súd vec prerokoval a následne odročil na neurčito na účel nariadenia znaleckého dokazovania. Uznesením zo 4. novembra 1999 bolo nariadené znalecké dokazovanie z odboru zdravotníctva a farmácie, odvetvia psychiatrie a na vypracovanie znaleckého posudku stanovil súd lehotu 30 dní.

4. Podaním z 31. mája 2000 oznámil právny zástupca sťažovateľov súdu, že žalobkyňa zomrela a ďalším podaním z 12. júna 2000 oznámil mená zákonných dedičov po žalobkyňi. Návrhom z 12. septembra 2000 žiadal [REDAKOVANÉ] o pokračovanie v konaní s dedičkou po nebohej žalobkyňi [REDAKOVANÉ] a súčasne predložil splnomocnenie, ktorým ho [REDAKOVANÉ] poverila jej zastupovaním v uvedenom konaní. Okresný súd v konaní pokračoval s [REDAKOVANÉ], závetnou dedičkou žalobkyne [REDAKOVANÉ]. Listom z 13. septembra 2000 urgoval znalkyňu, aby vypracovala znalecký posudok.

5. Dňa 22. septembra 2000 bol súdu doručený návrh žalobkyne na vydanie predbežného opatrenia.

6. Znalkyňa doručila 25. septembra 2000 okresnému súdu znalecký posudok. Uznesením z 25. septembra 2000 okresný súd priznal znalkyňi odmenu.

7. Právny zástupca sťažovateľov podal 27. septembra 2000 návrh na prerušenie konania z dôvodu podania námietky proti závetu nebohej [REDAKOVANÉ], ktorý doplnil podaním zo 16. septembra 2000. Uznesením z 27. septembra 2000 okresný súd zamietol návrh žalobkyne na nariadenie predbežného opatrenia z 22. septembra 2000.

8. Dňa 4. decembra 2000 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľov na vydanie predbežného opatrenia.

9. Uznesením z 12. decembra 2000 okresný súd nariadil predbežné opatrenie, ktorým uložil [REDAKOVANÉ], dcére žalobkyne, zdržať sa užívania predmetnej nehnuteľnosti a ďalším uznesením z 12. decembra 2000 prerušil konanie do právoplatného skončenia dedičského konania po nebohej [REDAKOVANÉ].

10. [REDAKOVANÉ] podala 2. januára 2001 proti uzneseniu súdu z 12. decembra 2000 o nariadení predbežného opatrenia odvolanie a spis bol 20. februára 2001 predložený odvolaciemu súdu, ktorý uznesením č. k. 13 Co 61/2001 z 15. marca 2001 potvrdil uznesenie okresného súdu o nariadení predbežného opatrenia. Počas prerušenia konania v období rokov 2001 až 2015 okresný súd opakovane a pravidelne zisťoval stav v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 936/2000, ktorého výsledok mal zásadný význam pre napadnuté konanie.

11. Konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 936/2000 bolo právoplatne skončené rozsudkom z 21. januára 2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 CoD 53/2014 z 18. novembra 2015. Uvedené rozsudky nadobudli právoplatnosť 4. januára 2016 s výnimkou výroku I rozsudku okresného súdu, ktorý nadobudol právoplatnosť 8. januára 2016.

12. Dňa 22. januára 2016 vyzval okresný súd dedičky po žalobkyni, alebo jej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], aby sa vyjadrili, či trvajú na podanej žalobe. Na pojednávaní 7. apríla 2016 okresný súd vec prerokoval a následne odročil na neurčito z dôvodu dovolania podaného vo veci sp. zn. 14 C 936/2000.

13. Uznesením zo 16. mája 2016 okresný súd opätovne prerušil konanie do právoplatného skončenia konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 14 C 936/2000 (konanie o neplatnosť závetu pôvodnej žalobkyne). V období rokov 2016 až 2021, keď bolo konanie prerušené, okresný súd pravidelne zisťoval stav v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 936/2000.

14. Dňa 22. februára 2018 bolo zistené, že vo veci sp. zn. 14 C 936/2000 dovolací súd uznesením z 31. októbra 2017 napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd následne napadnutý rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a spis bol predložený okresnému súdu. Bolo tiež zistené, že predmetné konanie je na okresnom súde vedené pod sp. zn. 41 C 11/2018.

15. Okresný súd rozhodol vo veci samej rozsudkom č. k. 41 C 11/2018 z 10. októbra 2019, proti ktorému bolo podané odvolanie a spis bol predložený odvolaciemu súdu. Krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 2/2020 z 9. júna 2021 potvrdil prvoinštančný rozsudok okrem výroku o trovách konania. Obidva rozsudky nadobudli právoplatnosť 23. augusta 2021.

16. Uznesením z 24. novembra 2021 okresný súd rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní, pričom 5. januára 2022 vyzval notárku ako súdnu komisárku, aby oznámila okruh dedičov po zomrelej žalobkyni (urgencia z 2. mája 2022). Pojednávanie nariadené na 7. júl 2022 bolo odročené na žiadosť právneho zástupcu sťažovateľov z dôvodu kolízie s iným pojednávaním. Na pojednávaní 4. augusta 2022 okresný súd vec prerokoval, rozhodol o procesných návrhoch strán a odročil pojednávanie na neurčito na účel nariadenia kontrolného znaleckého dokazovania.

II.

Argumentácia sťažovateľov

17. Sťažovatelia argumentujú, že je neprijateľné, aby napadnuté konanie nebolo ani po 25 rokoch od podania žaloby právoplatne skončené. Podľa názoru sťažovateľov nejde o právne či skutkovo náročnú vec a oni sami žiadnym spôsobom k vzniku prietáhov neprispeli.

18. Sťažovatelia poukazujú na to, že judikatúra ústavného súdu ukladá všeobecným súdom povinnosť vykonať patričné opatrenia a nevyhnutné úkony aj napriek existencii prekážky spôsobujúcej prerušenie konania. Z uvedenej chronológie je však podľa sťažovateľov evidentné, že jediná aktivita, ktorú okresný súd v priebehu prerušenia konania vykonával, bolo sporadické kontrolovanie priebehu dedičského konania, čo rozhodne nemožno považovať za úkony vedúce k čo najrýchlejšiemu prejednaniu a rozhodnutiu vo veci. Sťažovatelia zastávajú názor, že aj napriek skutočnosti, že konanie bolo prerušené, súd si bezdôvodne neplnil svoje povinnosti a po dobu 18 rokov nevykonával akýkoľvek úkon s výnimkou úkonov rýdzo administratívnej a organizačnej povahy.

19. Postup okresného súdu v napadnutom konaní považujú sťažovatelia za neefektívny a jeho priamym následkom sú prietahy v konaní, pričom dochádza k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

20. Sťažovatelia namietajú, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod č. k. 14 C 99/1997 došlo k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

22. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním vecí na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu. Preto na naplnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (napr. I. ÚS 10/98, III. ÚS 224/05).

23. V súvislosti s predbežným prerokovaním ústavnej sťažnosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, z ktorej vyplýva, že nie každý zistený priesťah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 48/03, III. ÚS 59/05). Pojem „zbytočné priesťahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojem autonómny, ktorý treba vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého štátneho orgánu nemusí vyznačovať takými významnými priesťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priesťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00). V prípade, keď ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými priesťahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priesťahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, sťažnosť spravidla odmietne ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05).

24. Vychádzajúc zo svojich zistení uvedených v bodoch 2 až 16 tohto uznesenia, ústavný súd konštatuje, že v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci ide o konanie, ktoré ku dňu predbežného prerokovania sťažnosti ústavným súdom trvá 25 rokov, z toho však bolo 20 a pol roka prerušené. V prvých rokoch po podaní žaloby postupoval okresný súd plynulo a efektívne, vec prerokoval na pojednávaní, vypočul svedkov, vykonal dokazovanie i znalecké dokazovanie znalcom. Dôvodom na prerušenie konania bola smrť žalobkyne, ktorá po sebe zanechala závet, ako i zákonných dedičov. Okresný súd nemohol v konaní pokračovať bez toho, aby sa ustálil okruh dedičov alebo žalobkyne, s ktorými by po jej smrti mohol pokračovať v konaní ako s aktívne legitimovanými subjektmi. Napriek tomu, že ústavný súd už judikoval, že prerušením napadnutého konania jeho účastník nestráca právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, vždy je potrebné prihliadnuť na okolnosti posudzovanej veci, najmä posúdiť, o aký typ prekážky postupu v napadnutom konaní ide. Ústavný súd konštatuje, že v právnej veci sťažovateľov došlo opakovane k prerušeniu konania z dôvodu existencie objektívnej prekážky, ktorú okresný súd nemohol iným svojom postupom odstrániť a ktorá bola zároveň svojou povahou pre konanie natoľko relevantná, že bez toho, aby odpadla, nebolo možné v napadnutom konaní pokračovať.

25. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd v období medzi dvoma prerušeniami konania, ako i po vydaní posledného uznesenia o pokračovaní v konaní postupoval plynulo a efektívne napriek zjavne neprimeranej dĺžke konania ako celku.

26. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti k záveru, že doterajší postup okresného súdu v namietanom konaní nie je síce optimálny, avšak vzniknuté priesťahy nedosahujú takú intenzitu, že by ich bolo možné kvalifikovať (prihliadajúc na všetky okolnosti posudzovanej veci) ako zbytočné priesťahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť posúdil ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

27. Na záver však ústavný súd dodáva, že toto rozhodnutie nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci a v prípade, že nečinnosť, resp. neefektívna činnosť okresného súdu bude pokračovať, sťažovatelia sa môžu opätovne obrátiť na ústavný súd s ústavnou sťažnosťou.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. septembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu